

Sürekli ve Verimli Eğitimin Bireysel ve Toplumsal Gelişmeye Katkısı

Şule Bilge ÖZKEÇECİ
Sanatçı-Sosyolog/Türkiye

Özet : Bu tebliğde bireylerin ve toplumun dünyaya bakış açısını kültürünü inançlarını ve yaşam tarzını belirleyen ve sosyalleşmesini sağlayan *eğitimin amacının ve sürekliliğinin önemi* vurgulanacaktır. İnsanın karakterini, davranışlarını, başarılarını, kısaca tüm hayatını etkileyen en temel iki unsurdan biri doğuştan gelen kabiliyet ve özellikleri, diğeri eğitimle kazandıklarıdır. Öğretimden farklı, daha kapsamlı, değer yüklü bir terbiye yöntemi olan eğitim genel anlamıyla insan hayatındaki farklı disiplinleri düzene sokan, insan hayatında kalıcı davranış değişikliklerine neden olan işlevsel bir süreçtir ve anne karnındayken başlar, ölüme kadar devam eder. İnsandaki enerjiyi, keşfetme, üretme isteğini bir yere kanalize etme eğitimle olur. Burada önemli olan bu enerjinin doğru alana yönlendirilmesidir. ayatı anlamlandıran, mana katan eğitimin amacını belirlemek asıldır. Bilmek; neyi bilmek, niye bilmek? Bu sorulara verilen cevaplar eğitimin muhtevasını belirleyecektir. Günümüz dünyasında her düzen eğitim sistemlerini yenileme ve gözden geçirme ihtiyacı duyan devletler en iyi okulları ve eğitim sistemlerini araştırıyor, kendi çıkarlarına uygun bir “eğitilmiş insan modeli” tasarlamaya çalışıyor. Hayatı sürekli ve kıyasıya mücadele gerektiren acımasız bir yarış olarak gören bir zihniyetle, maddi kazanç elde etme hedefiyle sadece mesleki eğitim görmek maalesef yaşadığımız toplum için genel bir anlayışa dönüşmüştür. Hırsların, menfaatlerin temini için veya en zararsız şekliyle zaman geçirmeye yarayan hobiler için yapılan eğitim bizi birey olarak da doğru ufuklara taşımaz. Eğitimin amacı “daha başarılı, mutlu, özgüven sahibi, kendisiyle barışık, çevresine faydalı, verimli, huzurlu, üretken bireyler yetiştirmek” olmalıdır. Ancak ilkeli eğitim amacına ulaşmak için mutlaka bir değer sisteminden güç almalı ve kültürel temellere dayanmalıdır. Bu hedeflerle ömür boyu sürecek bir eğitim anlayışı bireysel gelişme sürecinde; insanın hayatın anlamını kavramasını, gerekli ve gerçek bilgiye ulaşmasını, birikimlerini hayata aktarmasını sağlar. Bireye yaşama sevinci verir, hayatına bir amaç, heyecan verir. Farklı yaşlarda ve dönemseller değişikliklerle kişi olgunlaştıkça ihtiyaç duyduğu değişik bilgiler edinir, bu sayede hayatın rutinleşmesini engeller. Toplumsal gelişme sürecinde; bilginin, kültürün, değerlerin nesilden nesile aktarımıyla kuşaklar arası bağları ve model olma yoluyla toplumsal bağları güçlendirir. Medeniyet seviyesini yükseltir. Toplumsal yozlaşmayı önler. İyi insan olmayı hedefleyen kişinin talebeden birey, aktif öğrenici olması, alıcı, seçici ve istekli olması eğitimcileri de değiştirir, yönlendirir, daha verimli, gayretli, donanımlı olmaya teşvik eder. Yaşadığımız çağda modern çevreleme ve iletişim araçları o kadar yoğun, güçlü ve kuşatıcı ki insanlar farkına bile varmadan bu etkin difüzyonun baskısı altında kalıyor. Hatta bilinçsizce aktif taşıyıcısı oluyor. Bu kuşatmanın olumsuz yönlerinden kaçınıp özgün bir medeniyet ve mutlu bir birey için sürekli, mana ile dengelenmiş eğitime ihtiyacımız var. Toplum olarak en büyük şansımız ise bu tarz eğitim anlayışının kültür kodlarımızda ve inanç sistemimizde çok derin olarak kayıtlı olmasıdır. Bu tebliğde genel olarak verimli ve başarılı sonuçlar için eğitimin amacının ve sürekliliğinin önemine dikkat çekmek istiyorum.

Eğitim Nedir, Önemi

İnsanın karakterini, davranışlarını, başarılarını, kısaca tüm hayatını etkileyen en temel iki unsurdan biri *doğuştan gelen* kabiliyetleri ve özellikleri, diğeri *eğitimle* kazandıklarıdır. Bilgi ve yetenek bir güçtür ve eğitimle doğruya iyiye güzele yönlendirilmelidir.

Eğitim genel anlamıyla insan hayatındaki farklı disiplinleri düzene sokan, hayat boyu kalıcı davranış değişikliklerine neden olan işlevsel bir süreçtir. Eğitim, bireylerin dünyaya bakış açısını, kültürünü, inançlarını, yaşam tarzını belirlemesini ve sosyalleşmesini amaçlar.

Öğretimden farklı ve daha kapsamlı olan eğitim anne karnındayken başlar, ölüme kadar devam eder. Eğitim giderek unutulmuş ama insan için hayati önem taşıyan, çok boyutlu ve değer yüklü bir kavram olan **terbiye** ile bağlantılıdır, değilse olmalıdır. Üzerine kurulmazsa hiçbir binanın başarılı olamayacağı bir temel teşkil eden terbiye, sadece çocukluk dönemi için değil tüm hayat boyunca süren bir eğitim yöntemidir. Büyüklerin;

“Ehl-i irfan arasında aradım kıldım talep

Her hüner makbul imiş, illâ edeb illâ edeb”

dediği gibi “Adam gibi adam olabilmek” için, olmazsa olmaz yöntem iyi bir terbiye almaktır.

Eğitimin Amacı

Hayatın anlamını kavrama ve yaşadığının farkına varma, eğitilmiş insana ait bir özelliktir. Eğitilmemiş birey, toplum hayatındaki yerini, konumunu ve görevini kavrayamaz. Eğitimsiz bir toplumda düzen, uyum, huzur, birlik ve hedef olmaz. Sosyal refahın ve adaletin gerçekleşmesi, sorumluluk duygusu taşıyan fertlerin varlığına bağlıdır. Bu da ancak eğitilmiş insanla mümkün olduğundan, bireyin ve dolayısıyla toplumun eğitimine olan ihtiyacımız herşeyin önündedir.

Günümüz dünyasında her düzen, eğitim sistemlerini yenileme ve gözden geçirme ihtiyacı duyuyor, devletler en iyi okulları ve eğitim sistemlerini araştırıyor, kendi çıkarlarına uygun bir “eğitilmiş insan modeli” tasarlamaya çalışıyor. Özellikle demokratik sistemlerde, insan eğitimi ya da eğitilmiş insan modeli ayrı bir önem taşır. Zira sorumluluk duygusu demokrasinin ön şartıdır. Özgürlük dahil, diğer bütün şartlar bundan sonra gelir. Sorumluluk duygusu taşımayan bireyler, demokrasinin değerini ve önemini anlayamayacağından okullar, demokrasinin kalesi olarak görülür. Ama toplumsal eylemlerde aktif olan insanların çoğunun ya üniversite öğrencisi, ya da üniversite mezunu olması eğitilmiş yönlendirmenin ne kadar önemli olduğunu gösterir. Bireyi özgür bırakan demokratik sistem, aynı bireyi istediği yönde eğitemezse kendi sonunu hazırlamış demektir. Dolayısıyla eğitimin biçimlendirme, yönlendirme boyutunun önemi ortaya çıkar ki, her toplum mutlaka bunun bilincinde olmalıdır.

İnsandaki enerjiyi keşfetme, üretme isteğini bir yere kanalize etme eğitimle olur. Burada asıl olan bu enerjinin doğru alana yönlendirilmesi, yani hayatı şekillendiren eğitimin amacının belirlenmesidir:

Bilmek; ama neyi bilmek, niye bilmek?

Bu sorulara verilen cevaplar eğitimin muhtevasını belirleyecektir.

Bizim eğitim sistemimiz modernleşme projesi çerçevesinde ve tek tip insan yetiştirmek için oluşturulan kalıplarla biçimlenmiştir. Bilindiği gibi dünyamız uzunca bir süredir Batılı düşünürler tarafından geliştirilen ve “modernleşme, batılılaşma, çağdaşlaşma” gibi çeşitli adlarla nitelenen teorilerin yönlendirdiği bir dönüşüm yaşamaktadır. Dünyayı Doğu ve Batı olarak ikiye bölen, kadim uygarlıkları, köklü kültürleri, ekolojik sistemi bir kasırga gibi savurup altüst eden bu değişimin materyalist düşünsel temelleri evrim teorisine ve ilerleme fikrine dayalıdır. Postmodern yaklaşımlar içinde insana, ahlaki değerlere, tabiata verdiği zarar ve yıkımlarla ele alınıp kıyasıya eleştirilen modernleşme hareketleri Türkiye’de -ilk uygulamalardan günümüze kadar- Batıdan farklı olarak halkın talebi ve mücadelesi ile değil genelde Batılı toplumların zorlamasıyla yöneticiler eliyle gerçekleşmiştir.

Modernleşme düşüncesi sürekli olarak *değişime* vurgu yapar, sanki eskiden her şey hiç değişmeden duruyormuş gibi. Değişim veya yenilik arzusu yeni icat edilmiş bir şey değil, her zaman var olan ve devamlı yinelenen bir gerçeklik, ama hayatımızda abartısız ilk insandan bu yana değişmeden gelen **süreklilikler** de vardır ve zannedildiğinin aksine bunlar değişimden çok daha temel unsurlardır. Bu açıdan baktığımızda insanlık tarihi boyunca kadın, erkek, anne baba rolleri, aile kurumu, mesleki konumlar, aşk, ölüm, kin, şefkat gibi yerleşik duygular her zaman vardır. Bu sahnede oyuncuları sürekli değişir ama roller hep aynıdır. İnsan hayatındaki tüm bu süreklilikler modernleşme düşüncesinde *gelenek* olarak adlandırılıp daha çok tutucu, gelişmeleri engelleyen kalıplara hapseden ve değişime karşı bir kavram olarak sunulur.

Değişmeler kaçınılmaz, hep vardır, olmalıdır ama değişme nötr bir kavramdır gelişmeyle, ilerlemeyle eşdeğer değildir. O halde geldiğimiz noktada değişimimizi ve gittiği yönü sorgulamalıyız. Değişim toplumun yararına ve doğru yönde bir değişim mi? Modernleşme teorilerinin dayattığı gibi alternatifsiz mi? “Daha iyi nasıl olabilir?” “İyi olan, doğru olan nedir?” diye düşünmediğimiz, sorgulamadığımız sürece hazır verilen modellerin milim dışına çıkmayı aklımızdan bile geçirmedığımız sürece bunu göremeyiz.

Hayatı sürekli ve kıyasıya mücadele gerektiren acımasız bir yarış olarak gören bir zihniyetle, maddi kazanç elde etme hedefiyle, sadece mesleki eğitim görmek maalesef yaşadığımız toplum için genel bir anlayışa dönüşmüştür. Hırsların, menfaatlerin temini için veya en zararsız şekliyle zaman geçirmeye yarayan hobiler için yapılan eğitim bizi birey olarak da toplum olarak da doğru ufuklara taşımaz.

Yaşadığımız çağda modern çevreleme ve iletişim araçları o kadar yoğun, güçlü ve kuşatıcı ki insanlar farkına bile varmadan bu etkin difüzyonun baskısı altında kalıyor. Hatta bilinçsizce aktif taşıyıcısı oluyor. Bu kuşatmanın olumsuz yönlerinden kaçınıp özgün bir medeniyet ve mutlu bir birey için sürekli ve mana ile dengelenmiş eğitime ihtiyacımız var.

Eğitimin amacı “daha başarılı, mutlu, özgüven sahibi, kendisiyle barışık, çevresine faydalı, verimli, huzurlu, üretken, inançlı, ahlaklı bireyler yetiştirmek” olmalıdır. Ancak ilkeli eğitim amacına ulaşmak için insanın hem aklını, hem gönlü doyurmalı bunun için de mutlaka bir **değer sisteminden güç almalı** ve kültürel temellere dayanmalıdır.

Eğitimde Başarı

İnsanı iyi eğitebilmek veya eğitememek bir toplumun kaderini ve geleceğini bilirler. Bu sebeple eğitim çok önemli, bir o kadar da zor bir ilimdir, hele bizim gibi nüfusunun yüzde 26,4'ü 0-14 yaş grubunda olan genç nüfusa sahip bir ülkede. Eğitimde başarıyı etkileyen aile, okul, yetenek, zekâ, çevre gibi temel unsurlar vardır.

Kişinin başarısında öncelikle **ailelerin** yaklaşımı önemlidir. Bazı ebeveynler çocuklarının kendileri gibi başarılı olabilmeleri için veya kendi yapamadıklarını başarmaları için çırpınıp dururlar, büyük fedakârlıklar yaparak ne olursa olsun okusun isterler. Ancak çocukları beklentilerini karşılayamadığında onun yeteneksiz olduğunu düşünürler. Özellikle “Çocuğumuz mutlaka bir üniversite okusun, diploması olsun” veya “üniversite eğitimi hayata dair her şeyi kazandırır” gibi düşünceler çocukların hayatları boyunca yapamayacakları işlerin peşinden koşup başarısız ve mutsuz olmalarına neden olmaktadır. Bu sebeple çocukları yeteneği olmayan alanlara zorlamak veya yetenekli oldukları alanlarda engellemek başarısızlıklar doğurur.

Unutmamak gerek ki, insanların bir kısmının elbette çok daha kalifiye ve yetenek gerektiren işleri olacaktır ve bazı kişiler mutlaka diğerlerine göre daha iyi şartlarda yaşayacaklardır ancak bunu kabullenmeyen insanlar hiçbir zaman ulaşamayacakları bu yerlere göz dikerek sadece zaman ve enerji kaybedeceklerdir. Altın pencere ev masalındaki gibi insanlar elindekinin kıymetini bilip değerlendirmek yerine hep kendilerinde olmayana özenir, imrenir.

Bu noktada ailenin *çocuğu tanıması* ve onunla sağlıklı diyalogu önemlidir. Hepimiz çocuklarımızı tanıdığımızı sanırız, ama nelerini tanırız, nelerini biliriz? Bir anne baba, çocuğunun hangi yemekleri sevdiğini, okuldaki dersler durumunu bilir de çocuğunun hayal kırıklıklarını bilir mi, gelecekte neler beklediğini, tutkularını, özlemlerini, korkularını, kaygılarını, kendisi hakkında neler hissettiğini bilir mi?

Çağımızda **yeni teknolojiler** ve eğlence endüstrisi aile yapısını etkiliyor, değiştiriyor, ergen çağındaki gençler daha çok yalnızlık içinde kalıyor. Evlerimizdeki televizyonlar, bilgisayarlar, internet, giderek herkesin kendi beğenilerine, kendi değerlendirmesine dayalı "tekil uğraşlara" dönüşerek aile ilişkilerini zayıflatıyor. Bu durum giderek artan oranda bireyin yalnızlaşmasına ve aile üyelerinin birbirine yabancılaşmasına yol açıyor.

Teknoloji ve iletişim araçları ile karakteri oluşmadan, hayatı tanımadan, bir değer sistemiyle güçlenmeden, tavrının, duruşunun, tutumunun, beklentilerinin ne olduğunu bilmeden karşısına çıkan erişimi kolay malumata boğulmuş bir bilgi ile karşılaşan gençler maalesef gafil avlanıyor. Denetimsiz, sorumsuz, değer ve kural bilmeyen bu körleştiren bilgi gençlerin coşkusuna, heyecana hitap ederek onun içindeki ateşi körüklüyor, kahramanlarını büyük ölçüde değiştiriyor ve ona "çıkır dünyasının", "şiddet ortamlarının", "hızlı zenginlerin" içinden yeni örnekler sunuyor.

Buralardan gelen yoğun etkiler gençlerin inançlarını, çevrelerini ve -ailelerin geçmişten gelen değerleriyle çok farklı- yeni sosyal değerlerini oluşturmaktadır. Bu yolla aktarılan günümüzün yeni dünya düzeni değerleri rekabetçi yarışma ortamında "ne yolla olursa olsun, kimin olursa olsun sahip çıkma", "üstün olma" vb. fırsatçı, bencil yaklaşımlarla ortaya çıkmaktadır. Görüldüğü gibi ailenin birey üstündeki rolünü sınırlayan teknolojinin çocuk ve gençlere etkisi büyük ölçüde olumsuz olmaktadır.

Okulun eğitim sistemdeki yeri ve önemi büyüktür. Sadece mesleki eğitim almak için gereken öğretim süreci hayatın ortalama yirmi yılını, yani en güzel, en verimli gençlik çağlarını kapsar. Ama eğitim için okul yeterli bir şart değildir, çünkü okulu başarılı yapan şeyler yalnız para ve onunla satın alınan veya yaptırılan güzel binalar, kaliteli eğitim teknolojileri değildir.

Eğitim binalar kadar binaların dışında da verilir çünkü. Aslında toplumun kendisi bizzat eğitici bir faktördür. İnsanlar, eğitimlerinin çoğunu burada alır. Ancak eğitilmiş olan bir toplum, bireylerini eğitebilir. O halde "Eğitim, okulun eseri değildir. Okuldan ziyade toplumun içinde elde edilmesi gereken ve insanın kendinde mevcut faziletlerin eseridir" denilebilir.

Eğitimde yaklaşımlar ve yöntemler önemlidir. Nitekim hiçbir zaman tek bir öğretim yöntemi yoktur. Geleceği yaşayacak yarının büyüklerini yetiştirmeyi hedef alan ülkelerin dünya çapında başarılı olmalarını sağlayacak ve onları geleceğe taşıyacak **eğitim sistemi** nasıl olmalıdır? Bu konuda yapılan araştırmalarda tarihi planda başarılı olmuş kurumlar da incelenir ve örnek alınır. Osmanlıyı yüzyıllarca ayakta tutan dinamiklerden olan, dünyada eşine rastlanmayan ve ilk defa Osmanlıların uyguladıkları Enderun Mektebi kısmen Amerika, İngiltere, Almanya ve Japonya gibi ileri ülkeler tarafından uygulanmaktadır. Varlıklarını 21. asra taşıyabilme gayretindeki devletlerin ilham kaynağı olan bu görkemli mirasımıza sahip çıkıp onu yeniden yorumlayarak çok daha verimli bir eğitim sistemi geliştirebiliriz.

İnsan çok kompleks aynı zamanda çok değişken bir varlıktır, bu yüzden onu bir eşya veya makine gibi kategorize etmek doğru değildir. Allahın insana vermiş olduğu zekâ ve kabiliyetlerde insanların yüzleri gibi

farklı farklıdır. Yeteneksiz insan yoktur, farklı yeteneklerde insan vardır. Herkes her şeyi yapamaz. İnsanın bu özelliği çoklu zekâ kuramlarıyla açıklanıyor şimdilerde. Bu konuda bireysel ayrıcalıkları gözetken en önemli yöntemlerden biri bireylerin **birer birer eğitimidir**. Çağları aşmış gelmiş olan bu yöntem yozlaşan toplumda kaybolan bireylerin yeniden tek tek kazanılmasını sağlayabilir. İnsanın en değerli varlık olduğunu düşünürsek ve her insanın başlı başına bir âlem olduğunu kabul edersek, böyle bir gayretin ne kadar gerekli ve önemli olduğu ortaya çıkar. Geniş kitleleri hedef alma, bireyin eğitiminde sanıldığı kadar faydalı ve kalıcı değildir. Bu bağlamda toplu mekânlar ve kalabalık ortamlar, eğitim adına verimin ve kalitenin göstergesi olamaz.

İnsanın yetişmesinde kilit nokta saygıdır; farklılığına saygı, fikirlerine saygı, hayallerine saygı göstermek gerekir. Eğitimde başarı için kişinin yeteneğine, cinsiyetine, yaşına, ilgilerine, kapasitesine göre yönlendirilmesi ve sevdiği alanda uğraşması gerekir. Eğitimin her kademesinde kesintiye uğramadan yürütülecek çalışmalar, öğrencilerin özgün düşünce güçlerini ortaya çıkaracak, onları kalıplara sokmayacak, özgürce kendilerini ifade edebilecekleri şekilde olmalıdır. Öğrencilere beyinlerini bir sürü bilgi ile doldurmak yerine çocuğu görmeye, aramaya, sormaya, denemeye, sonuçlandırmaya alıştırmalı ve toplumda, hayatlarında kullanabilecekleri bilgileri vermelidir.

Burada temel soru şu olmalı; *başarı nedir?* Para kazanmak mı, şöhret olmak mı, kariyer mi? Beklenen nedir, eğitim mi etiket mi? Temele hırslar, menfaatler, sadece maddi kazanç elde etme hedefi konursa sonuç ne olur? Topluma ve ülkeye hizmet etmek veya iyi insan olma hedefi ile inanarak, severek, kafa yorarak, çilesini çekerek, azimle çalışmak kişiyi başarıya taşır. Zira dehanın % 90'ı çalışmaktır.

Bu hedeflerle ömür boyu sürecek bir eğitim *anlayışı bireysel gelişme* sürecinde; insanın hayatın anlamını kavramasını, gerekli ve gerçek bilgiye ulaşmasını, birikimlerini hayata aktarmasını sağlar. Bireye yaşama sevinci verir, hayatına bir amaç, heyecan verir. Farklı yaşlarda ve dönemsel değişimlerle kişi olgunlaştıkça ihtiyaç duyduğu değişik bilgiler edinir, bu sayede hayatın rutinleşmesini, kişinin rehavete düşmesini engeller.

Toplumsal gelişme sürecinde; bilginin, kültürün, değerlerin nesilden nesile aktarımıyla kuşaklar arası bağları ve model olma yoluyla toplumsal bağları güçlendirir. Toplumsal yozlaşmayı önler, medeniyet seviyesini yükseltir.

Ömür Boyu Eğitim

Verim ve başarı için sadece hayatın bir döneminde ve sadece okullarda veya kurumlarda alınan bilgi eğitim olarak yeterli olmaz, bu eğitimin sürekliliği, değişen şart ve ihtiyaçlara göre yenilenmesi de elzemdir. İnsanın kendini geliştirmesi çok önemlidir ve öğrenmenin sınırı yoktur ve bence en kalıcı ve etkili eğitim görkemli binalarda, en süslü sözlerle, en meşhur hocalarla verilenler değil, verenin bildiğini hissettiğini gönülden inanarak aktardığı eğitimidir.

Bilmek aklın ihtiyacıdır ruhun ihtiyacı değil. Ruhun ihtiyacı hissetmektir, inanmaktır, sevmektir. Bu sebeple eğitimin muhakkak manalandırılması ve ahlaki bilgelikle beslenmesi gerekir. Dengeli, yeterli, sürekli beslenme diyebiliriz buna ve ancak bu dengeyle hakikate ulaşabiliriz.

Toplum olarak en büyük şansımız ise bu tarz eğitim anlayışının kültür kodlarımızda ve inanç sistemimizde çok derin olarak kayıtlı olmasıdır. Başta ilk kelimesi "**oku**" olan kutsal kitabımız olmak üzere bizim inanç sistemimiz insanı sürekli ilme, eğitime ve kendini geliştirmeye teşvik eder. Peygamberimiz beşikten mezara ilim öğrenmeyi öğütler, çünkü insanın kendini keşfi ömür boyu sürer. Yunus Emre'nin dizeleriyle:

İlim ilim bilmektir, ilim kendin bilmektir

Sen kendini bilmezsin, ya nice okumaktır

Aslında okumak, ilim değil en zoru bu kendin bilmek. Bir öğreti, bir öğüt, bir vecize, bir hikmet olarak neredeyse varoluş kadar eski "Kendini bil!" düsturu çok uzun dönemlerden beri farklı dillerde ve medeniyetlerde söylenegelmiştir. Kendini bilmek kendini tanımak demektir. İnsanın kendisini bilmesi için sadece anatomisini, duygularını, ihtiyaçlarını, zaafalarını önyargılarını ve tutumlarını bilmesi yetmez. Şuurunu, hissini, iradesini bilmesi de yetmez. İnsanın kendini bilmesi bunlarla birlikte hergün kendini farklı bir nazarla yeniden okuması, sürekli kendisini yeniden tanıması demektir. Çünkü insan bir fotoğraf gibi tek bir karede tespit edilebilen bir varlık değildir. Dolayısıyla kendini bilmek durağan bir olgu değil, her an yeni bir bilmeyi gerektiren dinamik bir süreçtir.

"Okunacak en büyük kitap insandır" der Hacı Bayram Veli. Gerçekten de daima değişen, tekrar tekrar okunması gereken, her seferinde başka şeyler söyleyen, çok karmaşık bir kitaptır insan.

Hz. Muhammed bu nasihatı bir aşama daha ilerletip şöyle der: "Kendini bilen Rabbi'ni bilir". Yunus Emre'de bu minvalde dizelerine şöyle devam eder;

Okumaktan mana ne, kişi Hakkı bilmektir

Çün okudun bilemedin, ha bir kuru emektir

Baştan Hakk'ı bilmek bir mucize gibi kişiyi çok boyutlu bir bilme ve görme potansiyeline ulaştırıyor. Çünkü Hakkı bilmek kişiye bir yol haritası çiziyor. Hem öznel hem nesnel bilgiye sahip olmasını sağlıyor. Kendini bilme yolculuğunda insanın nereden gelip ne yaptığı ve tekrar nereye gideceği öğretiyor.

Kendini bilmek; hakikati arama yolunda kişinin ibret nazarıyla bakmayı, kendini kontrol etmeyi, düşünce ve hareketlerinin sorumluluğunu üstlenmeyi bilmesi, kısaca kendini terbiye etmesidir. Kendini bilmeyen, hatta aramayan kişi hayatını boşa geçirmiş, bir eser verememiş ve kendini gerçekleştirememiştir. Kendini bilmek, haddini de bilmektir, aynı zamanda kıymetini de bilmektir. “Sen, kendini ufak bir nesne sanırsın, hâlbuki sende koca bir âlem dürülmüştür.” der Hz. Ali.

Hayat okulunda başlıca görevimiz olan kendini bilme çabası süreklilik, cesaret, mücadele gerektiren, eline, beline, diline sahip olmayı da içeren çok çetin bir yoldur. Zorlu, zengin, sabır ve sebat gerektiren ama sonuçları mükemmel, sırlarla ve sürprizlerle dolu, maceralı bir seyahat gibi. Biz adına hayat diyoruz ve çok azımız bu boyutuyla farkına varıp yaşıyoruz.

Kolay olmadığı kesin bu yolculukta günümüz insanı refaha ve rehavete düşmüş, bu amaçlardan uzaklaşmış görünüyor. Bu sebeple kendini bilme gayretinden gafil olduğundan beri toplum birçok şeyi kaybetti, bu şeyler adlarını manalarını ve hayata kattıklarını da alıp gidiyorlar. Haslet, hikmet, edep, meziyet, nezaket, zerafet, vekar, iz’an, dirayet, fazilet, asalet, metanet, vefakârlık gibi. Bunlar olumsuz gelişmeler gibi görünse de gençlerin, çocukların olduğu her yerde ümitte vardır, bu yüzden ben geleceğe ümitle ve çocukların gözlerindeki sevgiyle bakıyorum.

Kendimizi bilmek dileğiyle.